

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ - ΣΥΝΕΔΡΙΑ

1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εξελικτικής Ψυχολογίας

Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημιούπολη, 157 84 Ιλίσια, Αθήνα) από 29 Μαΐου-1 Ιουνίου 2008

Ο Κλάδος Εξελικτικής Ψυχολογίας, σε συνεργασία με τον Κλάδο Σχολικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας και το Πρόγραμμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, διοργανώνει το 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εξελικτικής Ψυχολογίας. Το συνέδριο θα πραγματοποιηθεί στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (Πανεπιστημιούπολη, 157 84 Ιλίσια, Αθήνα) από 29 Μαΐου-1 Ιουνίου 2008 και θα περιλαμβάνει ανακοινώσεις για όλες τις πλευρές της ανάπτυξης του ανθρώπου: σωματική, κινητική, γνωστική, γλωσσική, κοινωνική, συναισθηματική, καθώς και την ανάπτυξη της προσωπικότητας. Θα καλύψει όλες τις περιόδους της ανάπτυξης (από τη σύλληψη μέχρι και την ώριμη ενήλικη ζωή), όπως αυτή λαμβάνει χώρα και εφαρμοσμένες έρευνες (παρεμβάσεις) με αναπτυξιακή οπτική, εισηγήσεις από το πεδίο της Εξελικτικής Ψυχοπαθολογίας, εργασίας που αναφέρονται σε πρόσφατες εξελίξεις στον θεωρητικό και μεθοδολογικό τομέα, καθώς και διεπιστημονικές προσεγγίσεις της ανθρώπινης ανάπτυξης.

Επίσης, ενδιαφέρον για το Συνέδριο έχουν οι εργασίες που αναφέρονται σε εφαρμογές της Εξελικτικής Ψυχολογίας σε θέματα όπως: μονογονεϊκή οικογένεια, εφηβική εγκυμοσύνη, θετό παιδί, οικογενειακός προγραμματισμός, κακοποίηση του παιδιού και οικογενειακή βία, παιδί-μετανάστης, ανθρώπινη ανάπτυξη και κοινωνικός αποκλεισμός, μαθησιακές δυσκολίες, προσαρμογή στο σχολείο, προβλήματα συμπεριφοράς, αθλητισμός και νεολαία, ανθρώπινη ανάπτυξη και εξαρτήσεις, οδική συμπεριφορά των παιδιών και κοινωνική πολιτική για την ανθρώπινη ανάπτυξη.

Όλες οι ομιλίες θα παρουσιασθούν στα ελληνικά, εκτός από αυτές των ξένων ομιλητών, οι οποίες θα παρουσιασθούν στα αγγλικά (δεν θα υπάρχει ταυτόχρονη μετάφραση).

Πρόεδρος του συνεδρίου είναι ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Ηλίας Γ. Μπεζεβέγκης.

Ιστοσελίδα Συνεδρίου: www.exeliktiki2008.gr

*«Αξιολόγηση των Ποιοτικών Χαρακτηριστικών του Συστήματος
Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης»*

Διημερίδες ενημέρωσης από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

- 1) Αθήνα, 20 και 21 Μαρτίου 2008, Ίδρυμα Ευγενίδου, Λεωφ. Συγγρού 387
- 2) Θεσσαλονίκη, 17 και 18 Απριλίου 2008, Αμφιθέατρο του Τμήματος Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής του Α.Π.Θ.

Στο πλαίσιο του Έργου «Αξιολόγηση των Ποιοτικών Χαρακτηριστικών του Συστήματος Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο διοργανώνει δύο διημερίδες ενημέρωσης. Οι διημερίδες απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς, ερευνητές, φορείς εκπαίδευσης και στελέχη ή εκπροσώπους θεσμικών οργάνων που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Σκοπός των διημερίδων είναι η διάχυση των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων της πρωτογενούς έρευνας που πραγματοποιήθηκε από το Τμήμα Ποιότητας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου την Άνοιξη του 2007 για τη διερεύνηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της ελληνικής εκπαίδευσης. Ειδικότερα, οι στόχοι κάθε διημερίδας είναι:

Να δημιουργηθεί ένα ανοιχτό περιβάλλον (forum) συζήτησης γύρω από την ποιότητα της εκπαίδευσης ως ζήτημα άμεσης προτεραιότητας για τα ευρωπαϊκά και ευρύτερα διεθνή εκπαιδευτικά συστήματα.

Να περιγραφεί και να αποτιμηθεί κριτικά η ισχύουσα κατάσταση στο πλαίσιο του ελληνικού Συστήματος της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Να κατατεθούν προτάσεις για την ανάπτυξη και τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στο πλαίσιο της αναβάθμισης του δημόσιου σχολείου.

Οι διημερίδες αναπτύσσονται γύρω από τους ακόλουθους θεματικούς άξονες:

Ποιότητα στην Εκπαίδευση και Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός.

Ποιότητα στην Εκπαίδευση και Αποτίμηση Διεθνών-Ευρωπαϊκών Τάσεων.

Παρουσίαση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων της έρευνας του Π.Ι.

Οριοθέτηση και Αποτίμηση των Ποιοτικών Χαρακτηριστικών του ελληνικού Συστήματος Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Οι συγκεκριμένες διημερίδες επιδιώκουν αφενός να παράσχουν στην εκπαιδευτική κοινότητα και στο εκπαιδευτικό σύστημα, γενικότερα, αναπροφοδότηση σχετική με τα κύρια σημεία που οριοθετούν τον προβληματισμό γύρω από την ποιότητα της εκπαίδευσης και αφετέρου, να κινητοποιήσουν προς την κατεύθυνση της διατύπωσης προτάσεων με σκοπό τη βελτίωση της παρούσας κατάστασης. Οι προτάσεις αυτές, όπως και το περιεχόμενο των εισηγήσεων που θα συμπεριληφθούν στα πρακτικά των διημερίδων, αναμένεται να αποτελέσουν εναύσματα για περαιτέρω έρευνα, προβληματισμό και συζήτηση.

Πληροφορίες: στην ιστοσελίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου: www.pi-schools.gr

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο
Πανελλήνιο Συνέδριο

*«Οι Ξένες Γλώσσες στη Δημόσια Υποχρεωτική Εκπαίδευση:
Δεδομένα και Προοπτικές»*

31 Μαρτίου έως 2 Απριλίου 2006 Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημιούπολη, Ζωγράφου

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο προσδοκώντας να δημιουργήσει ένα ανοιχτό περιβάλλον συζήτησης για θέματα που αφορούν την κοινή αντίληψη και τους προβληματισμούς γύρω από τη διδασκαλία και την εκμάθηση των ξένων γλωσσών στη δημόσια εκπαίδευση, διοργανώνει το συνέδριο «Οι Ξένες Γλώσσες στη Δημόσια Υποχρεωτική Εκπαίδευση», σε συνεργασία με το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο.

Το συνέδριο αναπτύσσεται σε οριζόντιους και κάθετους άξονες που έχουν άμεση σχέση με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και τις δράσεις του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ως προς τις ξένες γλώσσες, καθώς και με τον τρόπο κατά τον οποίο αυτές οι δράσεις επηρεάζουν τη σχολική τάξη. Παρουσιάστηκαν το πολιτικό πλαίσιο εντός του οποίου σχεδιάζονται δράσεις που αφορούν την εκπαίδευση γλωσσών, καθώς και το θεωρητικό πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσονται οι παιδαγωγικές πρακτικές.

Αναλύονται τα δεδομένα ως προς τη διδασκαλία των τριών γλωσσών, που διδάσκονται στη δημόσια υποχρεωτική εκπαίδευση, καθώς και οι ιδιαιτερότητες που επηρεάζουν την ποιότητα της παρεχόμενης ξενόγλωσσας εκπαίδευσης στο δημόσιο σχολείο.

Περισσότερα, στην ιστοσελίδα: www.pi-schools.gr

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Θόδωρος Γραμματάς, *Η σχολική θεωατρική παράσταση*, Οδηγός για εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Τόμος α', Ατραπός, Αθήνα 2007

Αλέξης Δημαράς, *Πρότυπον Λύκειον Αθηνών, 70 χρόνια*, Σχολή Μωραΐτη, Αθήνα 2007

Γεωργία Κατσούδα, *Ρηματικοί Μεταπλασμοί, Μεταδομήσεις ενεστωτικού και αοριστικού θέματος*, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σαριπόλειο Ίδρυμα, Αθήνα 2007

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

«Επιτάφιος» του Περικλή, του Χρ. Δ. Πετάκου

Το πόνημα του Χρ. Πετάκου, *Περικλή του Ξανθίππου Χολαργέα, «Επιτάφιος»*, αποτελεί κατάθεση ψυχής του πολίτη και του εκπαιδευτικού που δίδαξε και απόλαυσε το έργο του ιστορικού Θουκυδίδη με όλες τις φωνές του κειμένου (πεσόντων, γονέων, συγγενών, τέκνων, γερόντων, γυναικών). Ο συγγραφέας κάνει έναν αξιόλογο και διεξοδικό υπομνηματισμό του *Επιταφίου* από κάθε άποψη: φιλολογική, γλωσσολογική και αισθητική. Η ευαισθησία του συγγραφέα,

η αγάπη για τον *Επιτάφιο* του Περικλή, τον ύμνο της Δημοκρατίας, τον αναδεικνύει σε έναν εξαιρετο μελετητή του αρχαίου λόγου, που τόλμησε και έφερε εις πέρας ένα έργο ζωής, αναδεικνύοντας πολλά σημεία του κειμένου και ποικίλες παραμέτρους της δημοκρατίας του 5^{ου} και 4^{ου} π.Χ. αιώνα. Με τον *Επιτάφιο* ο συγγραφέας εστιάζει, όπως και ο Θουκυδίδης, στη δόξα της πόλης όπου άνθισε η Δημοκρατία με ηγέτη έναν ξεχωριστό πολιτικό, τον Περικλή, από το

Χολαργό Αττικής. Ο τίτλος του βιβλίου με τους υπότιτλους: *Περικλή του Ξανθίππου Χολαργέα «Επιτάφιος», Μεταφραστική Μεθοδολογία, συγγραφική κατακύρωση, διαλεκτική ερμηνεία*, υπόσχονται πολλά. Η εκδοτική παρουσία του βιβλίου είναι λιτή, το βιβλίο είναι ογκώδες (696 σελίδες), σε προσωπική έκδοση και το εξώφυλλο κοσμείται από μια λευκή λήκυθο και έχει σαφή διάταξη των περιεχομένων.

Το βιβλίο συγκροτείται από εκτενή *Εισαγωγή*, από το κύριο μέρος (16 κεφάλαια) και από το 17^ο κεφάλαιο ως επίλογο. Το αρχαίο κείμενο συνοδεύεται από τη νεοελληνική του μετάφραση, το κατάλληλο εικονιστικό υλικό και από σχεδιαγράμματα που συνομιλούν με τα κείμενα και συμβάλλουν στην αναγνωσιμότητα και την εύληπτη κατανόηση του αρχαιοελληνικού λόγου. Ο συγγραφέας πετυχαίνει να κατατοπίσει τον αναγνώστη του σε όλα τα κειμενικά και εξωκειμενικά συμφραζόμενα (γλώσσα, αξίες, επισημονική μέθοδος, φιλοσοφική και διαλεκτική διάσταση και λογοτεχνική αξία του έργου). Το βιβλίο του Χρ. Πετάκου αφιερώνεται στο *Ιερό Τέμενος της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τη Βουλή των Ελλήνων*. Η προσφορά του συγγραφέα σε επίπεδο ερμηνευτικής προσέγγισης είναι αξιόλογη. Ο Χρ. Πετάκος πέτυχε να δώσει νέα φωνή στον *Επιτάφιο* του Θουκυδίδη αποτυπώνοντας το στοχασμό του ιστορικού, του πολιτικού και του εκπρο-

σώπου της πρωτοπορίας των κλασικών χρόνων. Στα Εισαγωγικά κεφάλαια ο συγγραφέας δίνει τους ερμηνευτικούς προσανατολισμούς του έργου του με συνεξέταση μορφής και περιεχομένου για «να φανερώσει την πνευματική-ιδεολογική και την αισθητική-καλλιτεχνική προσωπικότητα τόσο του Θουκυδίδη όσο και του Περικλή, όπως αυτές εκφράστηκαν και αποτυπώθηκαν με τα κοινά και με τα ιδιαίτερα προσωπικά τους χαρακτηριστικά στοιχεία μέσα στο κείμενο του κλασικού αριστουργήματος του *Επιταφίου*». Τοποθετεί το μέρος στο όλον της «Ξυγγραφής» του Θουκυδίδη και επιδιώκει μια συνολική ανάγνωση με αναφορά στα κοινωνικοπολιτικά συμφραζόμενα, ώστε να κατανοηθούν όλα όσα επαγγέλλεται ο ιστορικός στο Προοίμιο (A1, A22) «ἐλπίσας μέγαν τε ἔσσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων» και όσα προέβλεψε, ότι δηλαδή το έργο του θα μείνει «κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τό παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται»¹. Με πυξίδα τον κλασικό ανθρωπισμό ο συγγραφέας διερευνά την έννοια της λέξης «καλοκαγαθία» συνδυάζοντάς την με το «κτῆμά τε ἐς αἰεὶ» με το «ἀγαθόν», με την ιστορική πληροφόρηση και τη λογοτεχνική αξία του έργου, σε αντίστιξη με το «καλόν», που έχει σχέση με την αισθητική γοητεία του έργου. Στη συνέχεια ο συγγραφέας προβάλλει την καθολική ωφέλεια του αναγνώστη από τη μελέτη του

1. Thucydides *Historiae* (1974), Oxford Classical Texts, tomus prior, printed in Great Britain, at the University Press, Oxford, A1, A22.

Επιταφίου, που εμπεριέχεται στο 2^ο βιβλίο στο οποίο ιστορούνται ανάμεσα στα άλλα και ο τρόπος που τιμήθηκαν οι νεκροί του 1^{ου} έτους του πολέμου. Πρόκειται για έναν *Επιτάφιο* λόγο όπου ο έπαινος των πεσόντων εντάσσεται στο πολιτικό του πλαίσιο και γίνεται εγκώμιο της Δημοκρατίας. Ο συγγραφέας τονίζει τη βαθύτερη ωφέλεια² «που μπορεί να μας προσφέρει η σωστή μελέτη και κατανόηση του *Επιταφίου*: τη γνωριμία και τη μύησή μας στο πιο δημιουργικό είδος της ανθρώπινης σκέψης, στη διαλεκτική σκέψη, στην οποία ασκήθηκε και καλλιιεργήθηκε η προοδευτική διάνοηση της εποχής εκείνης, η φιλοσοφική, η πολιτική και η ποιητική, με μια πρωτόφαντη συνθετική και εναρμονιστική αναβάθμισή της πιο πάνω από τις βαθμίδες του εμπειρισμού-πραγματισμού και του ορθολογισμού». Αναδεικνύονται όλα τα στοιχεία που κατατάσσουν το έργο σε ένα «Αληθινό Έργο Τέχνης», αρχιτεκτόνημα ρητορικού λόγου του 5^{ου} π.Χ. αιώνα, γίνεται αναφορά στους προδρόμους του είδους των Επιταφίων λόγων, αλλά και στην προσωπική μέθοδο του Θουκυδίδη, που ανέδειξε τον «Επιτάφιο», σε ιδεολογικό, πολιτικό και φιλοσοφικό επίπεδο, με επίκεντρο το «κλεινόν άστυ» κατά τη Δημοκρατία. Ακολουθούν τα κεφάλαια για την επίδραση που δέχτηκαν Περικλής και Θουκυδίδης από τους Ηράκλειτο και Πρωταγόρα, η αρμονική συνύπαρξη του Περικλή και του Θουκυδίδη, ο οποίος, αν και εξόρι-

στος στη Θράκη, ιστορεί νηφάλια τα «γεννημένα» αναζητώντας την «αχίλλειο πτέρνα» της αποτυχίας της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Επίσης, διερευνάται η σχέση του *Επιταφίου* Λόγου του Περικλή με τον *Επιτάφιο* της «ξυγγραφής» του Θουκυδίδη και με άλλους επιταφίους λόγους. Στο όγδοο (8^ο) κεφάλαιο αναφέρεται ο συγγραφέας στις αρετές του *Επιταφίου* ως Σχολικού Εγχειριδίου για μια Ευρωπαϊκή Δημοκρατική Παιδεία όλων των μαθητών και προτείνει ο *Επιτάφιος* του Περικλή-Θουκυδίδη να αποτελέσει ένα πυλώνα στην ευρωπαϊκή εκπαίδευση για όλες τις χώρες μέλη της Ε.Ε. Τέλος στο ένατο (9^ο) κεφάλαιο δίνονται οι ειδικότεροι στόχοι της ερευνητικής και ερμηνευτικής προσέγγισης του συγγραφέα με έμφαση στη γλωσσική έκφραση του κειμένου.

Αξίζει να επισημανθεί ότι μεγάλη είναι η προσφορά του συγγραφέα όσον αφορά τη μεταφραστική του μεθοδολογία (διευκρίνιση στοιχείων, και προτάσεις αποκατάστασης σε χωρία του αρχαίου κειμένου που θεωρεί ότι έχουν γίνει λαθεμένες αναγνώσεις, όπως είναι οι φράσεις: α. «εὖ τε καὶ χεῖρον λέγειν» (κεφ. 35), όπου μετά από εμβριθή μελέτη αποδίδεται στη νεοελληνική ως «κι όμορφα μίλησε και κατώτερα τους», δηλαδή με λόγο γοητευτικό μεν, αλλά επιζήμιο για την αλήθεια. β. «Καὶ τό πένεσθαι οὐχ όμολογεῖν τινι αἰσχροόν, αλλά μή διαφεύγειν έργω αἰσχιον» (κεφ. 40), όπου

2. Χρ. Πετάκος (2004), *Επιτάφιος*, Αθήνα, σελ. 15.

γίνεται σημασιολογική ανάλυση και καταδεικνύεται ότι πολλοί φτωχοί Αθηναίοι αρνούμενοι τη φτώχεια τους δεν συνειδητοποιούσαν την κατάσταση τους για να δράσουν αναλόγως ή ότι μπορεί να γινόταν παρίες πελατειακής πολιτικής πρακτικής. Στο κεφάλαιο 45 του *Επιταφίου* ο Περικλής τόλμησε να μιλήσει για τις γυναίκες και το χρέος τους, για την αρετή τους και παρόλο που η γυναίκα στην κλασική Αθήνα δεν μπορούσε να προστατευθεί μόνη της στα δικαστήρια, στον *Επιτάφιο* ακούει από το στόμα του ηγέτη της Αθήνας ότι μοιράζεται τη δόξα του συζύγου ή του τέκνου της για το υπόλοιπο της ζωής της. Έτσι, η ανδραγαθία των πεσόντων και η αρετή των γυναικών συγκροτούν μια ηθική διάσταση στο πλαίσιο της Αθηναϊκής Δημοκρατίας σε σχέση με τις γυναίκες. Βέβαια, δεν είναι τυχαίο ότι ούτε μια φορά δε γίνεται λόγος για τους θεούς³, στοιχείο πρωτοπορίας, που αναδεικνύει το νέο πνεύμα του Περικλή και του Θουκυδίδη, και ότι εκφωνείται ένας ύμνος στην Αθήνα και στο πολίτευμά της με αφορμή τους πρώτους νεκρούς, στοιχείο που θεωρήθηκε από πολλούς μελετητές (John Bury (1999) κ.ά.) ότι ο Θουκυδίδης είναι ο θεμελιωτής της Πολιτικής Ιστορίας.

Μέσα από αυτές τις σύντομες επισημάνσεις αποκαλύπτεται ότι ο συγγραφέας ανέλαβε να συνομιλήσει με τον *Επιτάφιο* του Θουκυδίδη έχοντας πλούσια σκευή: θεάται με την ψυχή και τη σκέψη

το αρχαίο κείμενο, στοχάζεται και το συνεξετάζει σε μορφή και περιεχόμενο. Αξιίζει, λέει ο συγγραφέας εγκιβωπίζοντας διακεείμενο από τον Ι. Κακριδή⁴, να θυμηθούμε τη συμβουλή που δίνει ο Περικλής του *Επιταφίου* στον Αθηναίο: «να μη σταματήσει στο λόγω σκοπεῖν, στην ψυχρή θεωρητικήν εξέταση, αλλά να μπορεί να θεάται τη δύναμη της πατρίδας του, με μιαν αγάπη δυνατή σαν τον έρωτα -τὴν τῆς πόλεως δύναμιν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένων αὐτῆς-». Οι ανθρωπιστικές αξίες του *Επιταφίου* του Θουκυδίδη ακονίζουν τη σκέψη του ανθρώπου, δοκιμάζουν την ψυχή, τη βάζουν να δοκιμάζεται και να σφυρηλατείται με τα παθήματα και τα προβλήματα ανθρώπων άλλων εποχών, τον βάζουν σε ενέργεια και σε διαλεκτική σχέση με τα ανθρώπινα, του διευρύνουν ψυχή και πνεύμα, έτσι συνειδητοποιούν τι σημαίνει ελευθερία και δημοκρατία, ευθύνη και υπευθυνότητα, αξίες που προβάλλει ο συγγραφέας. Η αγωνία για τη σωστή διδασκαλία του *Επιταφίου* του Περικλή διακατέχει και το συγγραφέα Χρ. Πετάκο, ο οποίος προτείνει το κείμενο αυτό να γίνει ανάγνωσμα όλων των μαθητών της Ε.Ε. Στα επόμενα δέκα εφτά (17) μέρη δίνονται η *Ιστορική Ταυτότητα του έργου*, η πολυφωνία του, καθώς ο *Επιτάφιος* συγκροτείται από τις φωνές των: Περικλή, Θουκυδίδη, πεσόντων, συγγενών και πολλών άλλων πολιτών της

3. Jacqueline de Romilly (1988), *Αρχαία Ελληνική Γραμματολογία*, μτφρ. Θ. Χριστοπούλου-Μικρογιαννάκη, εκδ. Καρδαμήτσα, Αθήνα, σελ.165.

4. Ι.Θ.Κακριδής(1961), *Ανθρωπιστικά*, γ' έκδοση, Αθήνα, σελ. 34, 40, 45

Αθηναϊκής Δημοκρατίας, το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο, οι δίκες αθεΐας κ.ά. Ο συγγραφέας αναζητάει το *τι και το πώς* στον *Επιτάφιο* «τόσο από άποψη της ακουστικής αισθητικής, της μουσικότητας των φθόγων και της ρυθμικότητας του τόνου της φωνής, όσο και από την άποψη της λεκτικής πνευματικότητας [...] τις φιλοσοφικές αναζητήσεις, τις ιδεολογικές και εννοιολογικές μορφοποιήσεις αλλά και συγχρόνως τις αισθητικές ευαισθησίες όλων των καλλιτεχνών του λόγου, ποιητών, ρητόρων και ιστοριογράφων της εποχής [...] και του απτικού χώρου»⁵. Ο συγγραφέας μιλάει για το ύφος της συγγραφής -αφήγηση και διηγησιμότητα-, παραθέτοντας πολλές απόψεις ειδικών, όπως του John Bury⁶, που θεωρεί ότι οι παρεκβάσεις-διηγησιμότητες του Θουκυδίδη δεν έχουν σχέση με εκείνες του Ηροδότου, αλλά γίνονται τόσο για να ξεκουράσουν από την ιστορική αφήγηση όσο και για να ακουστεί έμμεσα η φωνή του συγγραφέα-αφηγητή και των άλλων προσώπων του δράματος, και του John Finley⁷, που αναδεικνύει υφολογική συγγένεια ανάμεσα στο Θουκυδίδη και τους τραγικούς. Ο συγγραφέας χαρακτηρίζει το έργο με τον τίτλο «Περίκλειος» Θουκυδίδη ή «Θουκυδίδειος» Περικλής αναζητώντας τη διαλεκτική σύνθεσή τους. Σε όλο το 2^ο Μέρος δίνονται κατά κεφάλαιο όλο το αρχαίο κείμενο, η νεοελληνική μετάφραση, τα ερμηνευτικά και υφολογικά στοιχεία, η συντακτική ανάλυση, οι πη-

γές, τα παράλληλα κείμενα και τα σχεδιαγράμματα. Ακολουθεί η συνολική θεώρηση του έργου με τα δομικά περιγράμματα, με την εσωτερική διάρθρωση του έργου και με τη θέση του έργου σε σχέση με το όλον της ξυγγραφής του Θουκυδίδη. Τέλος στο 17^ο μέρος τίθενται θέματα ευρύτερης ανθρωπιστικής παιδείας, αξίες διαχρονικές, αλλά και απαξίες σχετικά με την κατάχρηση της εξουσίας και τις ωμές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Διάλογος των Μηλίων, αποστολή εκδίκησης στη Μυτιλήνη που απεφεύχθη την τελευταία στιγμή, Σικελική καταστροφή, κ.ά.). Επίσης, αναδεικνύονται από το συγγραφέα η τέχνη του Θουκυδίδη στο έργο του (8 βιβλία), που, όπως και ο *Επιτάφιος*, γράφτηκε με οξύνοια, με ενοποιητική μέθοδο και με επιλεγμένα αφηγηματικά μέσα (διάλογοι, αφήγηση, επιχειρήματα, αντιθετικοί λόγοι κ.ά.). Μια τέχνη που μας μεταφέρει *mutatis mutandis* στο κλίμα της εποχής. Αναφερόμενος ο συγγραφέας στις αφηγηματικές δομές του *Επιταφίου* επισημαίνει ότι μεταφέρουν τη συγκίνηση, την αγωνία και το υψηλό και καταδεικνύουν μια τέχνη γραφής υψηλή. Σημαίνουσα είναι και η επιλογή λέξεων και φράσεων, όπως: *φόβος, θάρος, θόρυβος και ταραχή, έργω-λόγω, δίκαιον και πρέπον, έπαινος, ψόγος, τεκμήριον, το πένεσθαι, ανδρός αρετήν, ζηλώσαντες και το εύδαιμον, το ελεύθερον, το δ' ελεύθερον το εύψυχον, το φιλότιμον, μέγαν αγώνα, φθόνος, δόξα,*

5. Χρ. Πετάκος (2004), *Επιτάφιος*, Αθήνα, σελ. 46.

6. John Bury, ό.π. σελ. 79-80, 100-1, 114.

7. John Finley (1997), *Θουκυδίδης*, μτφρ. Τ. Κουνουλός, 4η έκδ., εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα, σελ. 139, 326-7.

που σχολιάζει ο συγγραφέας και που μέσω αυτών προβάλλει το δυναμικό χειριστή του απικού λόγου, το Θουκυδίδη, που θεμελίωσε την ιστορική επιστήμη. Έτσι, με αυτό το λόγο, τον *Επιτάφιο*, προσθέτει ο συγγραφέας, κατακυρώθηκε το μεγαλείο της Αθήνας, συγκροτήθηκε ο αιώνιος μύθος της, π.χ. «*Χρώμεθα γάρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους*» και έγινε το αιώνιον κέντρο των γραμμμάτων, π.χ. «*Ξυνελὼν τε λέγω τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παιδευσιν εἶναι*», και της Δημοκρατίας με τη συμμετοχή κάθε Αθηναίου πολίτη στα κοινά, π.χ. «*μόνοι γάρ τόν τε μηδέν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν*». Πολλά θα μπορούσε κανείς να πει για το τεράστιο έργο του Χρ. Πετάκου, εδώ μόνον νύξεις έγιναν.

Κλείνοντας την περιήγηση σε αυτό το έργο του Χρ. Πετάκου και μέσω αυτού στον *Επιτάφιο* του Περικλή θα παρθέσω ως επίλογο τα λόγια της Jacqueline de Romilly για τον ιστορικό

Θουκυδίδη και για τον πολιτικό Περικλή. Ο *Επιτάφιος* του Περικλή, όπως και κάθε λόγος διαφωτίζει τα έργα, λέει η Jacqueline de Romilly, που επιβεβαιώνει την αξία της συζήτησης «[...] δεν πιστεύουμε πως τα λόγια φέρουν βλάβη στα έργα»⁸ και αναφερόμενη στον Περικλή γράφει: «Ο Περικλής, που είναι μέσα σε ολόκληρο το έργο το πιο αξιοθαύμαστο παράδειγμα ενός ανθρώπου που ξέρει να θεμελιώνει την πολιτική του πάνω στον ορθό λόγο και να μελετά όλη τη συμπεριφορά του, τελειώνει, ωστόσο, με μια αποτυχία. Και αυτό δεν θα τον είχε αφνιδιάσει και πολύ, αφού ο ίδιος θυμίζει: “Είναι ενδεχόμενο τα γεγονότα να εξελιχθούν με τρόπο εξ ίσου απρόβλεπτο όσο και τα ανθρώπινα σχέδια, γι’ αυτό, άλλωστε, συνηθίζουμε να κατηγορούμε την τύχη για όσα συμβούν αντίθετα από τους υπολογισμούς μας”» (ό.π. σελ. 301, Α 140.1).

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Επίτιμη Σύμβουλος του Π.Ι.

8. Jacqueline de Romilly (1988), *Η Ιστορία και ο Λόγος του Θουκυδίδη*, μτφρ. Ελ. Κακριδή, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα, σελ.301.

Λεξικό της Ψυχολογίας - Εγκυκλοπαιδικό με τετράγλωσση ορολογία,
του Νίκου Γ. Παπαδόπουλου

Επιμέλεια έκδοσης: Σύγχρονη Εκδοτική,
Αθήνα. Νέα έκδοση αναθεωρημένη: 2005 (1η έκδοση: 1994)

Ο Δρ. Νίκος Γ. Παπαδόπουλος είναι Ψυχολόγος, τ. Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Καθηγητής Πανεπιστημίου και Επισκέπτης Καθηγητής Πανεπιστημίου Χαϊδελβέργης. Από τις τελευταίες επιστημονικές εργασίες του είναι η παρούσα, το *Λεξικό της Ψυχολογίας*, μοναδικό στην ελληνική βιβλιογραφία, το οποίο απαρτίζεται από 1215 πυκνοτυπωμένες σελίδες.

Πρόκειται για έργο ζωής, το οποίο διαρθρώνεται με βάση τις διεθνείς προδιαγραφές του είδους και μεθοδολογικά θεωρείται άρτιο. Ο αναγνώστης ο οποίος ενδιαφέρεται για τον τομέα της Ψυχολογίας και για τους επιμέρους κλάδους της, καθώς και για τις σχέσεις της με τις συγγενείς με αυτή επιστήμες, δεν είναι δυνατό από το εξώφυλλο του βιβλίου, το οποίο θ' αντικρίσει για πρώτη φορά στις προθήκες των βιβλιοπωλείων, ν' αντιληφθεί τις αρετές του λεξικού που είναι αρκετές. Ενδεχομένως θα υποθέσει ότι πρόκειται για ένα λεξικό ψυχολογίας με την τυπική έννοια του όρου και με τη συνηθισμένη δομή και διάρθρωση των λεξικών που κυκλοφορούν. Κι όμως, εδώ έχουμε να κάνουμε μ' ένα καθ' όλα εμπεριστατωμένο επιστημονικά, αλλά και υφολογικά απλουστευμένο πόνημα, κάτι μεταξύ λεξικού και εγκυκλοπαίδειας, ή ταυτόχρονα με ενσωμάτωση των δύο σ' ένα, χωρίς βέ-

βαια πλατειασμούς και περιττές λεπτομέρειες κατά την παρουσίαση των λημάτων. Η γλώσσα παρουσιάζει οπωσδήποτε δοκιμαϊκή υφή, όπως επιβάλλεται επιστημονικά, χρησιμοποιούνται όροι και εκφράσεις που προσιδιάζουν στην επιστήμη, αλλά συγχρόνως ο λεξικογράφος κ. Παπαδόπουλος κατορθώνει να προσφέρει κείμενα, τα οποία κατά σημαία αγγίζουν την εκλαΐκευση, την απλότητα, δοσμένα με γοητευτικό λόγο και πρακτικότητα. Δηλαδή, στο παρόν λεξικό δεν έχουμε μόνο θεωρητικές προσεγγίσεις και αναλύσεις αλλά και πλείστα όσα παραδείγματα, τα οποία βοηθούν τον κάθε αναγνώστη να κατανοήσει επακριβώς τα λήμματα και συγχρόνως ο κάθε όρος να του είναι χρήσιμος, είτε στην επιστημονική εργασία του είτε στην καθημερινότητά του. Στα λήμματα παρεμβάλλονται, για το σκοπό αυτό, αποσπάσματα από λογοτεχνικά κείμενα, και ακόμη παραδείγματα και εφαρμογές ή σχετικές αναφορές κτλ. από τον καθημερινό τύπο.

Πιο αναλυτικά αναφέρουμε ότι στο κάθε λήμμα επιχειρείται μια «*σύντομη ανάλυση του όρου, στην οποία, όπου χρειάζεται, γίνεται και σύντομη γλωσσολογική αναφορά*». Σε αρκετά λήμματα αναφέρονται οι κλασικές και νεότερες θεωρίες, που τα αφορούν, πορίσματα πειραματικών και εμπειρικών-στατιστικών

ερευνών, με τη σχετική ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Σε πολλά λήμματα παρατίθενται σχήματα, εικόνες ή πίνακες για την καλύτερη κατανόηση των θεμάτων. Επίσης, ο κ. Παπαδόπουλος, στη νέα παρούσα έκδοση, λίαν βελτιωμένη, εμπλουτισμένη και τροποποιημένη, παρουσιάζει και αναπτύσσει σε αρκετά λήμματα νέα δεδομένα. Σε λήμματα μάλιστα που αναφέρονται σε προβληματικές καταστάσεις συμπεριφοράς ή και μονιμότερα προβλήματα, όπως άγχος, αϋπνία, φοβία κτλ. κάνει λόγο για «Πιθανά αίτια» και για «Δυνατότητες αντιμετώπισης» με «Ιδιαίτερες επισημάνσεις», αποσκοπώντας στο να συμβάλλει στη λύση προβληματικών καταστάσεων και στον προβληματισμό του αναγνώστη.

Στην «Εισαγωγή» δίνονται όλες οι απαραίτητες διευκρινήσεις για τη δομή του έργου, οι στόχοι και οι προθέσεις του λεξικογράφου, καταγράφονται οι ιδιαιτερότητες και οι ιδιοτυπίες του παρόντος λεξικού-εγκυκλοπαίδειας, επιχειρούνται ιστορικές αναφορές και υποθέσεις περί της καταγωγής της διεθνούς επιστημονικής ορολογίας, γίνονται αξιολογές επισημάνσεις που αφορούν «το ουσιαστικό επιστημονικό περιεχόμενο του έργου», διασαφίσες για την επιχειρούμενη κριτική θεώρηση των λημμάτων, την εκρίζωση επιστημο-

νικοφανών γνώσεων και προκαταλήψεων, αναφορές σε καίρια επιστημονικά θέματα κ.λπ.

Η πλούσια, παλιότερη και σύγχρονη, βιβλιογραφία παρέχει τα εχέγγυα για την αξιολογή και τεκμηριωμένη παρουσίαση του έργου, καθώς και οι σημαντικοί επιστήμονες-συνεργάτες του κ. Ν. Παπαδόπουλου, οι οποίοι με άρθρα τους, ο καθένας από την πλευρά της εξειδίκευσής του, συνέβαλαν στην περαιτέρω θεμελίωση του έργου, υπό την καθοδήγηση, εποπτεία και το συντονισμό από τον ίδιο τον έμπειρο και πολυγράφο Καθηγητή.

Έχουμε την πεποίθηση ότι το παρόν πόνημα δεν είναι μόνο χρηστικό και χρήσιμο για κάθε ειδικό επιστήμονα, εκπαιδευτικό, φοιτητή και ενγένει για κάθε φιλομαθή αναγνώστη, αλλά και ένα απολαυστικό ανάγνωσμα. Προτείνεται ως ένα βιβλίο, το οποίο είναι δυνατό να χαρακτηριστεί ως η ιδανική προσέγγιση της Ψυχολογίας ως επιστήμης και ως καθημερινής διάστασης ζωής από κάθε επιστήμονα αλλά και από το μέσο μορφωτικά αναγνώστη, για την αντικειμενική κατανόησή της και τη θερμή επαφή του μαζί της και ακόμη για την ενίσχυση της αγάπης του προς αυτή.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
Διδάκτωρ Επιστημών της Αγωγής

Μέντορας

Περιοδικό Επιστημονικών και Εκπαιδευτικών Ερευνών του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ο ΜΕΝΤΟΡΑΣ, Περιοδικό Επιστημονικών και Εκπαιδευτικών Ερευνών, εκδίδεται δύο φορές το χρόνο με την ευθύνη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ειδικότερα του Προέδρου και του Συντονιστικού Συμβουλίου του. Την εποπτεία της έκδοσης έχει η Συντακτική Επιτροπή και τη φροντίδα της η Εκτελεστική Γραμματεία.

Οι εργασίες υπόκεινται ανώνυμα στην κρίση δύο ειδικών κριτών. Αποστέλλονται στη Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού σε τρία αντίγραφα και σε ηλεκτρονική μορφή. Το γραπτό κείμενο πρέπει να είναι τυπωμένο σε χαρτί Α4 –με όχι περισσότερες από 30 σειρές κάθε σελίδα, με μεγάλα περιθώρια– και να έχει έκταση έως 15 σελίδες (4.500 λέξεις). Η γλώσσα των εργασιών θα είναι η Ελληνική, με σύντομη περίληψη (100-150 λέξεις) τόσο στην Ελληνική όσο και σε μία από τις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο τίτλος κάθε εργασίας θα πρέπει να είναι σύντομος. Το όνομα του συγγραφέα, η ιδιότητα, η ταχυδρομική και η ηλεκτρονική του διεύθυνση θα αναγράφονται μόνο στο ένα από τα τρία αντίγραφα, μαζί με σύντομο βιογραφικό σημείωμα (100 λέξεις). Εάν στο κείμενο χρησιμοποιούνται ειδικοί όροι, θα πρέπει να εξηγούνται σε ειδικό γλωσσάριο μετά τις περιλήψεις. Όλες οι σελίδες θα πρέπει να είναι αριθμημένες. Συνιστάται στους συγγραφείς, τόσο για τη βιβλιογραφία όσο και για τη συγγραφή του άρθρου τους γενικότερα, να ακολουθούν τις οδηγίες συγγραφής επιστημονικών εργασιών Α.Ρ.Α. (*Publication Manual of the American Psychological Association*). Η βιβλιογραφία περιλαμβάνει τις παραπομπές που χρησιμοποιήθηκαν και παρατίθεται αλφαβητικά, ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση, στο τέλος κάθε εργασίας, όπως στα παρακάτω παραδείγματα:

ΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

Hernstein, R.J. & Murray, C. (1994). *The bell curve: Intelligence and class structure in American life*. New York: Free Press.

ΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Burstein, L. (1980). The analysis of multi-level data in educational research and evaluation. *Review of Research in Education*, 8, 158-233.

ΓΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΝΤΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

Morris, J. (1990). Progress with humanity? The experience of a disabled lecturer. In R. Rieser & M. Mason (Eds), *Disability, equality in the classroom: A human rights issue*. London: ILEA.

ΓΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Alastair, G.S. (1997). Testing the Surf: Criteria for Evaluating Internet Information Resources. *The Public Access Computer Systems Review*, 8, 3, 5-23 (διαθέσιμο online: <http://info.lib.uh.edu/pacsrev.html>, προσπελάστηκε στις 7/6/2002).

Οι σημειώσεις αναγράφονται στο τέλος του άρθρου πριν από τη βιβλιογραφία. Τα σχήματα, τα διαγράμματα ή οι πίνακες, που ενδεχομένως επιθυμεί να χρησιμοποιήσει ο συγγραφέας, θα πρέπει να είναι περιορισμένα και σχεδιασμένα με ευκρίνεια. Στο άρθρο θα πρέπει να υπάρχει σημείωση στο σημείο όπου θα συμπεριληφθεί ο πίνακας ή τα σχήματα. Οι συνεργάτες θα πρέπει να εξασφαλίζουν σχετική άδεια από τον εκδότη προκειμένου να ανατυπώσουν δημοσιευμένο υλικό.

